

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rundskriv

Lånebasert folkefinansiering (crowdfunding) – en veiledning om låneformidling

RUNDSKRIV:

10/2017

DATO:

04.12.2017

RUNDSKRIVET GJELDER FOR:

Banker

Holdingsforetak i finanskonsern

Finansieringsforetak

Kredittforetak

Betalingsforetak

Låneformidlingsforetak

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

1 Innledning

Finanstilsynet redegjorde i brev datert 1. februar 2017 til Finansdepartementet nærmere for Finanstilsynets vurdering av markedet for, og reguleringen av, folkefinansiering med utgangspunkt i dagens finansmarksregulering. Brevet er tilgjengelig på Finanstilsynets nettsted: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/brev/2017/brev-til-finansdepartementet--folkefinansiering/>. Finansdepartementet la i brev datert 13. juni 2017 til grunn at Finanstilsynet selv vurderer behovet for enkelte presiseringer av gjeldende regelverk i rundskrivs form.

Finanstilsynet har sett at det er behov for å gi en nærmere veiledning når det gjelder hvordan virksomheten skal organiseres dersom en låneformidler skal drive formidling av lånebasert folkefinansiering. Dette rundskrivet gir en oversikt over når foretak som ønsker å drive formidling av lånebasert folkefinansiering, kan bli registrert som låneformidlingsforetak etter finansforetaksloven § 2-18 første ledd, eller om foretaket vil trenge tillatelse (konsesjon) til sin virksomhet.

Rundskrivet omhandler ikke såkalt egenkapitalbasert folkefinansiering, det vil si investeringer i form av innbetaling av beløp mot eierskap i et foretak. Egenkapitalbasert folkefinansiering kan etter omstendighetene være omfattet av verdipapirhandelloven og lov om forvaltning av alternative investeringsfond (AIF-loven). Ytelse av investeringstjenester etter verdipapirhandelloven krever tillatelse, jf. verdipapirhandelloven § 9-1 første ledd. Forvaltning av alternative investeringsfond forutsetter tillatelse etter AIF-loven § 2-2, eller registrering etter AIF-loven § 1-4 annet ledd.

I punkt 2 nedenfor gis det en oversikt over rettslige utgangspunkter. I punkt 3 nedenfor gis det en beskrivelse av krav til låneformidlingsvirksomheten. I punkt 4 gis det en beskrivelse av krav til långivernes utlånsvirksomhet gjennom en låneformidler. I punkt 5 omtales krav til konsesjonsplikt dersom låneformidleren skal ha en oppgjørsfunksjon, eller skal ta imot innskudd.

2 Rettslige utgangspunkter

Finanstilsynet ser at det er en økt interesse for lånebasert folkefinansiering, også kalt lånebasert crowdfunding, i Norge. En annen betegnelse på lånebasert folkefinansiering er peer-to-peer lending (P2P). Et felles trekk ved lånebasert folkefinansiering er at det er tre aktører: långivere, låntakere og foretaket som administrerer finansieringen gjennom en elektronisk plattform. Gjennom låneplattformen kan foretaket henvende seg til forbrukere og til næringsdrivende både på utlåns- og innlånsiden. Formidling av finansiering gjennom en plattform kan organiseres på ulike måter. Hvorvidt foretaket som eier plattformen vil drive konsesjonspliktig virksomhet, vil avhenge av hvordan virksomheten er organisert.

Dersom foretaket som administrerer finansieringen gjennom låneplattformen skal drive finansieringsvirksomhet, må foretaket ha konsesjon som bank eller finansieringsforetak, jf. finansforetaksloven § 2-1 første ledd. Skal foretaket ta imot innskudd fra allmennheten, må foretaket ha konsesjon som bank, jf. finansforetaksloven § 2-2.

Låneformidling regnes i utgangspunktet som finansieringsvirksomhet, jf. finansforetaksloven § 2-1 annet ledd bokstav (b), men unntas konsesjonsplikt dersom visse vilkår og forutsetninger er oppfylt.

Et foretak som utelukkende driver virksomhet som består i ervervsmessig formidling av lån eller garanti for lån, er i utgangspunktet unntatt fra konsesjonsplikt, jf. finansforetaksloven § 2-18 første ledd. Et låneformidlingsforetak må sende melding til Finanstilsynet før foretaket kan drive virksomhet. Foretaket må sammen med meldingen sende Finanstilsynet en driftsplan som beskriver den planlagte virksomheten, herunder gi en beskrivelse av en eventuell elektronisk plattform som benyttes i virksomheten.

Før et foretak kan bli registrert som låneformidlingsforetak, skal Finanstilsynet vurdere om foretakets virksomhet anses som låneformidlingsvirksomhet. Et foretak kan *ikke* starte opp virksomheten før Finanstilsynet har registrert foretaket som låneformidler.

3 Låneformidlingsvirksomhet

3.1 Krav til låneformidlere

En låneformidler er en uavhengig mellommann som har som oppgave å formidle kontakt mellom låntaker og långiver og medvirke til at de forhandler seg frem til en låneavtale. Låneformidleren skal ivareta både långivers og låntakers interesser, jf. finansforetaksloven § 2-18 annet ledd og finansavtaleloven §§ 76 og 77. Låneavtalen må inngås mellom långiver og låntaker. Låneformidleren kan imidlertid anbefale sine kunder en standardavtale. En låneformidler kan ikke selv låne ut midler eller påta seg noen risiko for tap i lånene som formidles.

Kravet til uavhengighet begrenser hvilke oppgaver en låneformidler kan påta seg på vegne av en av partene. Det beror på en konkret vurdering om en virksomhet anses som låneformidlingsvirksomhet.

Finanstilsynet legger til grunn at blant annet følgende må være oppfylt for at virksomheten kan drives i medhold av reglene for låneformidlere:

- Foretaket kan ikke direkte eller indirekte være part i låneavtalen.
- Foretaket kan ikke gi råd til långiver eller låntaker om inngåelse av lån eller gi råd til en av partene under lånets løpetid.
- Beslutningen om å yte eller ta opp et konkret lån må treffes av den enkelte långiver og låntaker.
- Foretaket kan ikke treffe beslutning om å yte et lån på vegne av långiver.
- Foretaket kan ikke treffe beslutning om å ta opp et lån på vegne av låntaker.
- Långiver og låntaker må være kjent med hverandres identitet.
- Låneavtalen må inngås direkte mellom hver långiver og hver låntaker.
- Foretaket kan ikke på vegne av långiver foreta en automatisk eller manuell fordeling på flere lån av det beløpet en långiver ønsker å låne ut.

- Foretaket kan ikke få fullmakt til å undertegne, inngå eller reforhandle låneavtalen på vegne av långiver eller låntaker.
- Foretaket kan ikke være fullmektig, agent eller tillitsmann for långiver eller låntaker forut for inngåelsen av lånet eller under lånets løpetid.
- Foretaket kan ikke legge til rette for at tap fordeles mellom långivere i ulike lån.
- Foretaket skal sørge for at tilbakebetalinger fra låntakere skal utbetales umiddelbart til långiverne.

Listen ovenfor er ikke uttømmende. Det vil bero på en konkret vurdering om det er andre oppgaver en låneformidler ikke kan påta seg utover de som fremgår av listen ovenfor.

3.2 Konesjonskrav

Dersom foretaket ønsker å drive virksomhet som ikke oppfyller vilkårene for å være låneformidlingsforetak, må foretaket søke konsesjon som bank eller finansieringsforetak.

Nærmere informasjon om vilkår for å få tillatelse til å drive bankvirksomhet er tilgjengelig på Finanstilsynets nettsted: <https://www.finanstilsynet.no/konesjon/banker/>.

Nærmere informasjon om vilkår for å få tillatelse til å drive virksomhet som finansieringsforetak, er tilgjengelig på Finanstilsynets nettsted: <https://www.finanstilsynet.no/konesjon/finansieringsforetak/>.

Foretaket kan ikke i sin markedsføring eller på annen måte omtale sin virksomhet slik at det gis inntrykk av at foretaket er kredittgiver eller at foretaket kan ta imot innskudd, uten å ha nødvendig konsesjon til å drive slik virksomhet.

4 Krav til långivernes utlånsvirksomhet

Å yte lån for egen regning regnes i utgangspunktet som finansieringsvirksomhet, jf. finansforetaksloven § 2-1 annet ledd. Långivere som yter lån gjennom en låneformidler/låneplattform, kan anses å drive konsesjonspliktig finansieringsvirksomhet hvis ikke finansieringen faller inn under unntaket i finansforetaksloven § 2-1 tredje ledd bokstav (f) om finansiering i enkeltstående tilfeller. Dersom en långiver gjennom plattformen yter finansiering som går utover enkeltstående tilfeller, kan det være spørsmål om låneformidler anses å medvirke til at långiver driver finansieringsvirksomhet uten nødvendig tillatelse.

Unntaket i finansforetaksloven § 2-1 tredje ledd bokstav (f) om finansiering som bare ytes i enkeltstående tilfeller, er en videreføring av tilsvarende bestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven av 1988 § 1-2 nr. 6 og i lov om finansieringsvirksomhet av 1976 § 1 nr. 6¹.

Det fremgår av forarbeidene til lov om finansieringsvirksomhet av 1976² at unntaket for finansiering i enkeltstående tilfeller var ment som et snevert unntak, og der det er tale om

¹ Jf. Prp. 125 (2013-1014) s. 159, NOU 2011:8 Bind B s. 642, og jf. Ot. prp. nr. 41 (1986-1987) s. 103.

² Ot. prp. nr. 36 (1975-76) s. 6

leilighetsvis og tilfeldig utlån av overskuddslikviditet. Følgelig er det tale om finansieringsvirksomhet av svært begrenset karakter. Det fremgår videre at dersom virksomheten antar en mer permanent karakter, og det dreier seg om betydelige beløp, vil den rammes av lovens forbud mot å drive finansieringsvirksomhet uten konsesjon. I tillegg uttales det i forarbeidene at unntaket begrenser lovens rekkevidde til finansieringsvirksomhet som har en mer regelmessig karakter, og at en tilfeldig långivning mellom enkeltpersoner faller klart utenfor³.

Det vil være skjønnsmessig hvor grensen går for hva som anses som finansiering i enkeltstående tilfeller. Dette må vurderes konkret ut fra långivers totale utlånsvirksomhet. Finanstilsynet har i sin forvaltningspraksis lagt til grunn en restriktiv norm for hva slags utlånsvirksomhet som anses som enkeltstående tilfeller og dermed faller utenfor konsesjonsplikten.

I helhetsvurderingen vil blant annet beløpets størrelse, antall lån, utlåshyppighet og varigheten av långivers utlånsvirksomhet ha betydning. Den enkelte långivers økonomi og formål med å låne ut midlene vil være en del av helhetsvurderingen.

Dersom det legges opp til at en långiver kan yte lån en rekke ganger, vil utlånene etter Finanstilsynets vurdering måtte anses å ha en mer permanent og regelmessig karakter og rammes av forbudet mot å drive finansieringsvirksomhet uten konsesjon.

Finanstilsynet legger til grunn at låneformidler setter begrensinger på långivers utlån gjennom plattformen på bakgrunn av ovennevnte. Finanstilsynet legger videre til grunn at foretaket har rutiner for å få en oversikt over långivers utlånsvirksomhet også utenfor plattformen, herunder långivers totale utlånte beløp og antall utestående lån.

Dersom det i praksis viser seg at låneformidlere ikke setter rimelige grenser for en långivers utlån gjennom plattformen, vil Finanstilsynet vurdere om det er behov for å sette klarere grenser for hva som anses som finansiering i enkeltstående tilfeller.

5 Betalingstjenester

5.1 Oppgjørsfunksjon

Dersom en låneformidler påtar seg en oppgjørsfunksjon ved utbetaling og tilbakebetaling av lån, kreves det konsesjon som betalingsforetak.

Informasjon om krav til og søknad om tillatelse som betalingsforetak er tilgjengelig på Finanstilsynets nettsted: <https://www.finanstilsynet.no/konsesjon/betalingsforetak/>.

Oversikt over relevant regelverk for betalingsforetak er tilgjengelig på Finanstilsynets nettsted: <https://www.finanstilsynet.no/regelverk/betalingsforetak/>.

³ Ot. prp. nr. 36 (1975-76) s. 23

5.2 Innskuddsvirksomhet

En låneformidler med tillatelse som betalingsforetak kan ikke motta innskuddsmidler fra en ubestemt krets av innskytere, jf. finansforetaksloven § 2-2 første ledd. Det er bare banker som kan ta imot innskudd. Det vil bli ansett å være innskudd fra en ubestemt krets av innskytere selv om det er satt vilkår for hvem som kan være tilknyttet plattformen som långiver eller låntaker.

Betalingsmidler mottatt av betalingsforetak i forbindelse med oppdrag om betalingstjenester, regnes ikke som innskudd fra en ubestemt krets av innskytere, jf. finansforetaksloven § 2-2 annet ledd. Et betalingsforetak kan følgelig motta penger som ledd i utførelsen av en betalingstjeneste, uten at dette anses som innskuddsmidler. Et betalingsforetak kan imidlertid kun motta penger som skal benyttes til å gjennomføre en betalingstjeneste. Dersom betalingsforetaket oppbevarer midler for låntaker eller långiver utover det som er nødvendig for å utføre en betalingstjeneste, for eksempel en pengeoverføring, vil dette anses som innskudd som krever bankkonsesjon.

Følgende forhold anser Finanstilsynet at vil være i strid med den virksomheten som et betalingsforetak kan drive:

- Foretaket mottar innbetalinger fra långiver til foretakets klientkonto eller annen konto før låneavtale er inngått.
- Foretaket tillater at långiver eller låntaker har penger stående på foretakets klientkonto eller annen konto utover den perioden det normalt tar å gjennomføre et betalingsoppdrag.
- Låntaker innbetaler et beløp i depositum til foretakets klientkonto eller annen konto, selv om hensikten er at beløpet senere skal benyttes til å betale renter og avdrag eller hensikten er å stille beløpet som sikkerhet for et eventuelt betalingsmislighold.
- Foretaket for øvrig tillater at långiver eller låntaker har midler stående på en klientkonto eller annen konto hos foretaket annet enn der det foreligger en konkret betaling som umiddelbart skal overføres til låntaker.

Opplistingen ovenfor er ikke uttømmende. Det kan også være andre tilfeller der betalingsforetaket oppbevarer midler utover det som anses som betalingsmidler mottatt i forbindelse med oppdrag om betalingstjenester. Slik virksomhet vil kreve bankkonsesjon.

Emil Steffensen
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Ole-Jørgen Karlsen
seksjonssjef

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

POST@FINANSTILSYNET.NO

WWW.FINANSTILSYNET.NO